

na nobenem mestu, ako je mogoče, suha ne ostane. Senožet moči tudi malega in vélikega travna do rožnika, sosebnost v dežju motno vodo na travnik spuščaj. Tri tedne pred košnjo pa zapri vodotoke, po katerih voda na senožet teče. Po prvi košnji senožet za otavo spet moči. V jeseni precej po sv. Mihelu skozi celi mesec kozoprsek napeljuje vodo na senožet. Jesenska voda ima največ redilne gnojnine v sebi. V mrazu, v burji, in kedar počne zmrzovati, se travniki ne smejo več močiti.

Kakor je suša senožetim škodljiva, tako jim tudi škoduje preobilni zaliv, še več pa vedno stoječi zamok: obodvoje je vzrok, da marsikatero zemlje pičlo ali pa celó nič ne rodé; če pa odtočiš močvir in zasuješ jame in doline, kmalo ti bo na senožeti divja deteljca in druga sladka trava pognala, zlasti če na njo še kako gnojnino potrosiš. Na suhe senožeti, če je blizo njih studenec, potok ali reka, naj se voda po vodotokih napeljuje; če vode ni, naj se na-nje gnoj, kateremu je zemlja, cestno blato in druga sodrga primešana, raztrosi in pepel po njih poštopa. Močvirnim senožetim, ako je mogoče, naj se po vodotokih voda odpeljuje; če se to ne more, naj se po njih grabni skopajo, da se v nje voda odteka in potem se naj z apnom, pepelom, sosebnost s premogovim pepelom (Steinkohlen-Asche) pognojé. Oboje ti bodo obilno rodile in dovolj dobrega sena prinesle. Suhe strme, brežinske senožeti, na katerih le malo travice raste, se poboljšajo, ako se po njih poprečni grabni skopajo, v katerih se z mnogovrstno gnojivno sodrgo snežnica in deževna voda nabira, da se iz njih tako hitro ne steče, in da po njih več redivne mokrote dobijo. Ti grabni se skopajo do 3 ali 4 palce globoki in 6—8 palcev široki. Ti poprečni grabnički naj bodo neke sežnje (klaftre) saksebi napravljeni. V jeseni in spomladi se grabnički strebijo, gnojni znos se iz njih po senožeti raztrosi, in tako se travi pognoji.

Travo pa je treba kositi, dokler še popolnoma zrela ni, dokler je še mnogo cvetja na senožeti videti. Kdor prav popolnoma zrelo travo kosi, ko se že v bilkah ves sok posuši, dobi veliko slabejo klajo za živino. Živinska klaja je za kmeta prva in poglobitna potreba. Kdor ima dosti njiv, pa premalo ali nobene senožeti, si za živinsko pičo lahko pomaga, ako en del svojih njiv s travnim semenom, ali z deteljo poseje. Z žitom si pa tudi le toliko njiv naj obseje, kolikor jih pognojiti zamore, in tako si bo dvojni dobiček napravil.

Znana in v skušnji potrjena resnica je, da ena dobro pognojena njiva več žitnega pridelka dá, kakor tri puste, in tako bo na tih malih, pa dobro pognojenih njivah več žita pridelal, kakor če bi bil vse, pa ne zadosti pognojene z žitom obsejal. Če kmet vsako leto njive prebira, ene za senožeti pusti, jih z deteljo ali s travnimi semeni obseje, une pa, ki so bile z deteljo in z drugimi travnimi semeni obsejane, in so se odpočile, spet z žitom obseje, bo vsako leto imel celine (novine) orati, na katerih vsako žito dobro obrodi, akoravno niso pognojene. Tako gospodarstvo bo kmeta v kratkem času v dober stan povzdignilo.

Za klajo sejejo nekateri deteljo, grašico (grahor), mačji rep, divji oves in koruzo.

Gospodarske novice.

* *Hudo in zgodno zimo* prerokuje Pariški observatorij, ter pravi, da od 15. dne prihodnjega meseca novembra do 15. meseca januarja bode veliko snega padlo. — Mi ne naznanjamo svojim bralcem tacih prerokovanj, da bi jih verjeli; povemo jim jih le, da jih — beró.

* Ministerstvo kmetijstva izdeluje postavbo za brambo proti trtni uši filokseri, katero bode državnemu zboru predložilo v obravnavo.

Politične stvari.

Liberalizem sam ne vé, kaj hoče.

V neki Ljubljanski krčmi se je razpletel sledeči pogovor:

A. Kaj pa prav za prav hočete vi liberalci? Vi konečno hočete republiko?

B. Da!

A. Toraj hočete cesarja odstaviti?

B. Ne!

A. To je čudna logika; pa dalje. Vi hočete tudi vero odpraviti?

B. Ne!

A. Toraj hočete, da ostane pri starem zastran vere in duhovnikov?

B. Ne!

A. Čudna logika! Vi nočete, da ostane pri starem in nočete vere odpraviti! Kaj toraj hočete?

B. Farški vpliv vničiti.

A. Vi ste res čudni ljudje! Po čem pa imajo duhovniki vpliv, če ne po tem, da ljudstvo podučujejo v veri? Ako ima vera ostati in duhovni jo učiti, kako zamorete duhovnom naravni vpliv vzeti? Kako morete vi ljudstvo prepričati, da je vera dobra, a tisti, ki to dobro vero učijo, da so ničvredni in zaničevanja vredni ljudje? Naravno je, da morate tudi vero ob spoštovanje spraviti, ako hočete duhovnike ob vpliv deti. Če je vera dobra, kako zamore tisti škodljiv človek biti, ki jo uči? Ali ne čutite, v kaki čudni logiki je zidano vaše poslopje? — Pa povejte mi, zakaj sovražite in preganjate duhovne, kaj so zakrivali?

B. Ker so mračnjaki, nazadnjaki, nasproti napredku; ker hočejo ljudstvo v svoji oblasti imeti.

A. Kaj je to „mračnjak“, „nazadnjak“, „nasproten napredku“? Prašam vas: kaj je to? Meni se dozdeva, da vi sami ne veste, kaj to pomeni, ampak da so to le besede tje v en dan govornjene, tako imenovane „liberalne fraze“. Zakaj vera, ki jo duhovniki učé, je od države potrjena; če duhovniki toraj to od države potrjeno vero učé, kako se jim more to v greh šteti? Ali ne storijo ravno tega, kar je njih poklic in dolžnost? Ali ne bi bili kazni vredni, ako bi tega ne storili? Kaj hoče toraj beseda „mračnjak, nazadnjak“? Ako je vera „mračna“ in „nazadnjaška“, potem napadajte le vero in pustite pri miru duhovne, ki jim je dolžnost in poklic, ki so celó od vlade postavljeni ali vsaj potrjeni, da to vero učé! Učíte novo vero, ki se vam boljša zdi, in borite se s principi, a ne z osobnostmi! Ako pa zoper vero nimate nič, kakor lažnjivo in hinavsko pravite, čemu je potem hujskanje zoper duhovne? Ako duhovniki drugače učijo, kakor vera zapoveduje, jih bodo že prijeli, če pa nič drugače ne učijo, čemu jih preganjate? In v posvetnih rečeh, ali niso postave za vse enake? Ali se ne kaznuje tudi duhovnik, če se pregreši? In če se ne pregreši, in če mu nič nepostavnega dokazati ne morete, zakaj ga vkljub temu preganjate? Vaše logike ne razumem.

B. Pa ravno duhovniki rujejo najbolj zoper postavbo.

A. Nihče ne more dvema gospodoma služiti. Dokler ste bili cerkev in država složni, duhovniki niso rovali zoper postavbo; a kedar je država boj napovedala cerkvi in začela dajati take postavbe, ki jih duhovniki v svoji vesti niso mogli odobriti, morali so se vstavljati.

Prašam vas, ali je to graje vredno, ako človek svojo dolžnost spolni? In kako se zamore duhovnik preganjati in zaničevati, ker to stori, kar mu njegovi predstojniki ukažejo? — Ali nasprotno ne ravna vlada samovoljno, katera postave daje v cerkvenih rečeh in cerkve ne praša, ali so jej priležne ali ne? Ali bi bilo treba na Nemškem duhovnike zapirati, ako bi se bil Bismark s papežem pogodil zastran pravic države in cerkve? Vsak pravičen človek bo duhovnike miloval, ako jih zavolj tega preganjajo, ker storijo svojo dolžnost, ker so pokorni svoji oblasti. Vi dobro veste, da je katoliška vera tako vredjena, da jo vlada papež; katoličani verujejo, da je papež Kristusov namestnik, in da ga morajo vsi katoličani, posebno pa duhovni, v verskih rečeh vbogati. Jasno je, če vi hočete, da bi država tudi v verskih rečeh ukazovala, da morate novo vero učiti, katera oblast papežu in cerkvi vzame in jo državi dá. Če pa novo vero hočete, potem ne smete reči, „da vero spoštujete“, nasprotno morate reči, „mi vere ne spoštujemo!“ Kako zamore pošten človek z vami simpatizirati, kedar drugače delate in drugače govorite! Laž in sila je vaše orožje! Vi pravite, da „vero spoštujete“, in ob enem se narčujete iz procesij, iz kloštrov, iz molitve, iz cerkvenih obredov itd.; zasmehuje celo svetnike in najbistveneješe resnice krščanskega nauka; in vendar ste tako predrzni, da še rečete: „vero spoštujemo“. Ali more iz laži kaj dobrega priti?! Recite vendar, kaj prav za prav hočete s tem doseči? Pa saj tega sami ne veste. Vi hočete tudi cerkveno premoženje vzeti in državi dati, kaj ne?

B. Gotovo da, to bi bilo prav pametno.

A. Toraj hočete vso pravo in pravico spodkopati in odpraviti?

B. Tega ne!

A. Čudno! Vi hočete cerkvi vzeti, kar ima po pravici; in vendar dosedanjih pravnih nazorov nočete spodkopati! Iz tega se jasno vidi, da sami ne veste, kaj hočete; zakaj če ob enem trdite, da pravice nočete odpraviti, in si vendar z lahko vestjo upate cerkvi to vzeti, kar ima po pravici, potem vsak vidi, da ni jasno v vaši glavi, in da sami ne veste, kam jadrate. — Pa pojdimo dalje. Vi pravite, da mora imeti vsak svobodo učiti, kar se mu dobro zdi?

B. Gotovo to pravimo!

A. Poglejte, kako se lažete! Ako pride kak profesorček iz nemškega „rajha“ in uči, da človek nima duše, da ni pekla in ne nebes, mu ploskate; ako pa duhovnik iz prižnice vero brani, in take nauke zametuje in ljudstvo svari, naj takim ljudem ne verjamejo, pa vpijete, da „ščuje“ in bi ga vtaknili najrajše v ječo! In pri vsem tem pravite, da hočete svobodo in enako pravico za vse. Ali ne vidite, da je pravičnost bežala iz vašega srca, in da je prevzetnost oglušila vašo vest! Vi mislite, da se bližate svobodi, a ne premislite, da ni svobode brez pravičnosti, in da ni npravnosti brez vere. Ne bližate se svobodi, ampak krvavim medsobnim bojem, demagogiji, pretorijanstvu in diktaturi.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

10. seja dné 13. oktobra. Ena najvažnejših obravnav letošnjega deželnega zborovanja je bila od c. kr. vlade predložena pogodba, katera naj bi se sklenila med c. kr. finančnim ministerstvom v imenu c. k. državne uprave in med deželnim odborom Kranjskim v imenu deželnega zastopa gledé uravnave razmer države k zemljiško-odveznemu zakladu na Kranjskem in katera je na čelu stala

dnevnemu redu te seje. Da naši bralci sprevidijo, koliko je naši nasprotni stranki v deželnem zboru mar za korist naše uboge dežele, naj poročamo nekoliko obširnejše o tej zadevi.

Bistveni zapopadek pogodbe, ki jo c. kr. vlada ponuja deželi Kranjski, je ta, da 1) namesti zajema, ki se je dosedaj vsled cesarskega sklepa od 12. novembra l. 1865 odkazoval zemljiško-odveznemu zakladu, vlada od 1. januarija 1875 do vštetelega leta 1895 ponuja nepovračljivo državno podporo v letnem znesku 150.000 gold.; 2) da se deželi od zajemov njej plačanih do konca leta 1874, kateri do konca l. 1873 skupaj znesó 872.246 gold., odpusti znesek 195.461 gold., ostanek pa naj bode brezobresten dolg; 3) da se pokrivajo potrebščine zemljiško-odveznega zaklada, naj se dotlej, dokler traja žrebanje zemljiško-odveznih obveznic, pobirajo davčni prikladi in sicer od neposrednjega davka najmanj po 20%, in od vžitnine tudi najmanj po 20%; 4) ako bi se davčni prikladi ne stekali redno, pa tudi če bi donesek dežele in stanovitna državna podpora ne zadostovala za vsakokratne letne potrebščine, akoravno bi prikladi prihajali redno, bo država za potrebo, ki jo bode ona spoznala, dovoljevala povračljive zajeme, od katerih bi pa dežela morala plačevati obresti po 5%; 5) presežki zemljiško-odveznega zaklada, ki bi morda se pokazali kako leto, naj bi se porabili najpred v plačilo 5% obresti od zajema od leta 1875 naprej dovoljenega, potem v plačilo tega zajema samega in končno v plačilo pod 2. točko navedenega dolga; 6) dežela naj se zaveže, ako bi se državni dolg ne poplačal že popolnoma med tem časom, ko se izžrebajo zemljiško-odvezne obveznice, da se bodo v 3. točki do končanega žrebanja omenjeni davčni prikladi tudi še po tem obroku toliko časa plačevali, dokler je zemljiško-odvezni zaklad še kaj dolžan državi.

To je bistvena, v kratkem navedena ponudba c. k. vlade. Finančni odsek pa, ki je to jako važno reč na tanko pretresoval, deželnemu zboru ni mogel nasvetovati sprejema vseh teh pogojev, ampak spremenil je 3. in 4. točko na toliko, da je namesti 20% od vžitnine nasvetoval le 10%, namreč toliko, kolikor dežela sedaj plačuje vžitninskih prikladov in da je predlagal, od zajemov v 4. točki navedenih nikakoršnih obresti plačevati.

Prvi, ki se je pri tej točki oglasil, je bil načelnik c. k. deželne vlade vitez Widmann; da je on vladno ponudbo zagovarjal, se razume samo ob sebi, al prav čudno je pa vendar bilo slišati od njega, da vlada od svojih pogojev nikakor ne bode odjenjala; al je mar to pogojevanje? al ni marveč to oktroiranje?

Drugi, ki se je oglasil, je bil bar. Apfaltrern; zagovarjal je vladno ponudbo. Mož je bogat; kakor trdi, neodvisen; on le malo živí na Kranjskem, toraj ne plačuje tu vžitninskih priklad, kaj se on briga za krvave žulje Kranjcev; govoril je dolgo časa, toda na koncu svojega govora je pozabil, kaj je v začetku povdarjal, drugače od tako inteligentnega človeka ni misliti, kako bi prišel do tacega protislovja. Na čelu svojega govora je izrečno povdarjal, da mu razmere njegove letos niso pripuščale, se deželno-zbornega delovanja bolj vdeleževati, da toraj v tem predmetu ni tako podučen, da bi zamogel kake predloge staviti; na koncu svojega govora je pa vendar le jako važni predlog stavil, da naj se dežela zaveže (morda za več ko 50 let), namesti 10%, po 20% vžitninskih priklad plačevati. Kako poslanec, ki sam trdi, da mu je stvar, za katero gré, neznana, potem more nasvèt staviti, ki tako globoko sega v vse razmere Kranjskih prebivalcev, to naj razvozlja kdo drug.

A vse drugače pa je govoril poslanec dr. Bleiweis. S krepko besedo se je potezal za deželo. Sto-